Lieta Nr. A42459507
SKA – 230

S P R I E D U M S

Rīgā 2011.gada 4.novembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētāja senatore V.Krūmiņa
senatore J.Briede
senators A.Guļāns
senatore V.Kakste
senatore D.Mita
senators J.Neimanis
senatore I.Skultāne
senatore R.Vīduša

piedaloties pieteicējas SIA „DnB Nord Līzings" pārstāvim *M.K.* un

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ekonomikas ministrijas pārstāvjiem *A.P.* un *S.P.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „DnB Nord Līzings" pieteikumu par Ekonomikas ministrijas 2007.gada 16.februāra lēmuma Nr.6100-07-2289 atcelšanu daļā, sakarā ar SIA „DnB Nord Līzings" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, izskatījis V.P. (šajā lietā trešā persona) iesniegumu, 2006.gada 24.novembrī pieņēma lēmumu, ar kuru pieteicējai SIA „DnB Nord

Līzings" uzdots pārtraukt pildīt pieteicējas un trešās personas, kura ir patērētāja, noslēgtā finanšu līzinga (nomas pirkuma) līguma (turpmāk – Līzinga līgums) netaisnīgos 2.2., 3.4. un 3.11.apakšpunkta noteikumus un Līzinga līguma Speciālajos noteikumos iekļauto šķīrējtiesas klauzulu, kā arī pirkuma līguma (turpmāk – Pirkuma līgums) par vieglās automašīnas iegādi no SIA „Tehauto Latgale" 4.2.apakšpunkta noteikumus. Ar lēmumu uzdots arī pārtraukt pildīt identiska satura noteikumus ar citiem patērētājiem noslēgtajos finanšu līzinga līgumos, kā arī grozīt iepriekš norādītos Līzinga līguma un Pirkuma līguma noteikumus, kā arī Līzinga līguma 7.4.apakšpunkta noteikumus attiecībā uz līzinga maksājumu pirmstermiņa atmaksu.

Ekonomikas ministrija ar 2007.gada 16.februāra lēmumu Nr.6100-07-2289 Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2006.gada 24.novembra lēmumu atstāja negrozītu.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2009.gada 23.novembra spriedumu noraidīja pieteikumu, pamatojoties uz tālāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicēja Līzinga līgumā un Pirkuma līgumā ir iekļāvusi noteikumus, kuri uzskatāmi par netaisnīgiem Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas izpratnē.

[2.2] Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunktā noteikts, ka „[..] līdz ar to Līzinga ņēmējs uzņemas visu risku, kas saistīts ar Līzinga objekta neatbilstību tā lietošanas mērķiem un pārdevēja saistību nepienācīgu izpildi saskaņā ar Pirkuma līgumu, un visus ar to saistītos zaudējumus".

Ņemot vērā Pirkuma līguma un Līzinga līguma noteikumus, no kuriem secināms, ka trešā persona pati ir izvēlējusies konkrētu līzinga objektu, ir pamatoti, ka atbildība par lietas trūkumiem nav uzlikta līzinga devējam, bet gan tās ir patērētāja rūpes un tiesības vērst pret pārdevēju prasījumus, kuri izriet no līguma noteikumiem neatbilstošas preces piegādes. Tas secināts arī doktrīnā (*Leja L. Līzinga līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora (Dr.iur.) zinātniskā grāda iegūšanai. http://www3.acadlib.lv/greydoc/LejaLauris_disertacija/Leja_lat.doc*).

Tomēr, ņemot vērā minēto Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunkta daļas formulējumu kopsakarā ar visiem Pirkuma līguma un Līzinga līguma noteikumiem, Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunkts uzskatāms par tādu, kas rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Neviens Pirkuma līguma un Līzinga līguma noteikums neparedz to, ka

Līzinga līguma noteikumi var tikt pārskatīti, ja ir panākts pirkuma maksas samazinājums līzinga objekta trūkumu dēļ vai līzinga objekta lietošana tā trūkumu dēļ nav iespējama. Gluži otrādi, Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunkts uzliek patērētājam visu risku, kas saistīts ar līzinga objekta neatbilstību tā lietošanas mērķiem un pārdevēja saistību nepienācīgu izpildi saskaņā ar Pirkuma līgumu, un visus ar to saistītos zaudējumus. Tādējādi 2.2.apakšpunkts uzliek patērētājam ne tikai risku par zaudējumiem, kas rodas patērētājam no tā, ka viņam piegādāta prece ar trūkumiem, bet ietver arī to, ka, ja pirkuma maksa tiek samazināta lietas trūkumu dēļ, tad nav pamata pirkuma maksas samazināšanai Līzinga līgumā un pieteicējai ir jāgūst tas ienākums, ko tā sākotnēji ir paredzējusi gūt, noslēdzot Līzinga līgumu.

Tādējādi Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunkts minētajā daļā rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

[2.3] Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 3.4.apakšpunkts citastarp noteic, ka „[..] Līzinga devējs nav jebkādā veidā atbildīgs par to, ka līzinga objekts netiek piegādāts (nodots), tiek piegādāts (nodots) ar nokavējumu vai tiek piegādāts (nodots) neatbilstoši Pirkuma līguma noteikumiem [..]".

Ar minēto līguma noteikumu pieteicēja kā līzinga objekta īpašniece noņem no sevis jebkuru atbildību par līzinga objekta savlaicīgu piegādi un nodošanu patērētājam.

Komerclikuma 464.panta (*stājās spēkā ar 2010.gada 1.janvāri*) otrā daļa noteic, ka lietas nepiegādes risku uzņemas līzinga ņēmējs. Taču saskaņā ar Komerclikuma 463.panta (*stājās spēkā ar 2010.gada 1.janvāri*) pirmo daļu līzinga līgums ir tāds līgums, ar kuru komersants (līzinga devējs) apņemas iegūt īpašumā līzinga ņēmēja izraudzītu lietu no līzinga ņēmēja izraudzītas trešās personas (pārdevēja) un nodrošināt šīs lietas nodošanu līzinga ņēmēja lietošanā, bet līzinga ņēmējs apņemas pieņemt šo lietu un samaksāt nolīgto atlīdzību. Tādējādi līzinga devējam tomēr ir pienākums veikt darbības, lai nodrošinātu līzinga objekta nodošanu patērētājam.

Turklāt patērētājam kā vājākajam darījuma dalībniekam nav īpašu līdzekļu, ar kuru palīdzību varētu nodrošināt piegādes veikšanu, jo viņam nav iespēju ietekmēt konkrētās preces piegādes izpildi. Savukārt līzinga devējam kā profesionālim un samaksas par līzinga objektu veicējam ir iespējas ietekmēt konkrētās preces piegādi, piemēram, paredzēt to, ka samaksa par līzinga objektu tiks veikta tikai pēc piegādes fakta (*Leja L. Līzinga līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās", Promocijas darba kopsavilkums juridisko*

zinātņu doktora (Dr.iur.) zinātniskā grāda iegūšanai. http://www3.acadlib.lv/greydoc/LejaLauris_disertacija/Leja_lat.doc).

Tāpat ņemams vērā, ka Līzinga līgumā un Pirkuma līgumā nav paredzēts tāds līguma noteikums, kurš paredzētu, ka līzinga objekta nepiegādes vai nenodošanas gadījumā līzinga maksājumu grafiks varētu tikt pārskatīts.

Tādējādi, ņemot vērā iepriekšminēto, tiesa uzskata, ka minētais Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 3.4.apakšpunkts minētajā daļā izslēdz jebkādu līzinga devēja atbildību par lietas nepiegādi un nenodošanu, tas ir pretēji labticīguma prasībām un rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

[2.4] Pirkuma līguma 4.2.apakšpunkts paredz: „[..] Taču neviens no Līguma noteikumiem nedod Līzinga ņēmējam tiesības izbeigt Līgumu vai prasīt Pirkuma maksas samazinājumu bez Pircēja [SIA „DnB Nord Līzings"] iepriekšējas rakstveida piekrišanas."

Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 28.panta pirmās daļas noteikumiem patērētājam, ja viņam pārdota vai nodota lietošanā līguma noteikumiem neatbilstoša prece, ir tiesības prasīt cenas samazinājumu vai arī atcelt līgumu. Ņemot vērā to, ka līzinga devējs ar līzinga ņēmēju ir vienojušies par konkrētu līzinga objekta pirkuma summu, kuru līzinga devējs apņemas finansēt jeb aizdot un no šīs pirkuma maksas finansēšanas līzinga devējs cer saņemt ienākumu procentu veidā, tad ir pamatoti uzskatīt, ka līzinga devējs nav ieinteresēts pirkuma maksas samazinājumā vai pirkuma līguma atcelšanā un pamatoti nav sagaidāms, ka tas varētu dot savu piekrišanu šādam darījumam.

Tiesa uzskata, ka ir pamatoti saņemt līzinga devēja piekrišanu līguma izbeigšanai vai pirkuma maksas samazinājumam tad, ja nepastāv Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteikts pamats līguma izbeigšanai vai pirkuma maksas samazinājumam, savukārt, ja minētais pamats pastāv, tad patērētājam jeb līzinga ņēmējam ir adekvāti noteikt pienākumu informēt līzinga devēju par nodomu noslēgt šādu vienošanos un par šādas vienošanās noslēgšanas faktu un attiecīgi noteikt tiesības prasīt Līzinga līguma noteikumu grozīšanu.

Tā kā Pirkuma līguma 4.2.apakšpunkts minētajā daļā ierobežo patērētājam Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteikto tiesību izmantošanu, ierobežojot vai izslēdzot iespēju patērētājam izmantot savas likumīgās prasījuma tiesības gadījumā, kad ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav izpildījis līgumsaistības vai ir tās izpildījis daļēji, tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

[2.5] Līzinga līguma Speciālajos noteikumos citastarp paredzēts: „Strīdi, kas rodas par Līgumu vai tā izpildīšanu, tiek nodoti izskatīšanai pēc prasītāja izvēles Latvijas Republikas tiesu iestādēs vai Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas statūtiem, reglamentu un nolikumu par Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesas izdevumiem. Šo dokumentu noteikumi uzskatāmi par ietvertiem šajā punktā. Šķīrējtiesas spriedums ir galīgs, nav pārsūdzams un Līdzējiem obligāts."

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 7.punktā noteikts, ka par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā.

Līzinga līguma Speciālajos noteikumos iekļautā šķīrējtiesas klauzula paredz patērētāja izvēles tiesības attiecībā uz iespēju vērsties šķīrējtiesā vai vispārējās jurisdikcijas tiesā tikai tad, ja prasītājs ir patērētājs. Savukārt, ja līzinga devējs (pieteicēja) vēršas ar prasību pret patērētāju šķīrējtiesā, tad patērētājam nav izvēles iespējas attiecībā uz to, vai viņam nāksies tiesāties šķīrējtiesā vai vispārējās jurisdikcijas tiesā. Strīda izskatīšana šķīrējtiesā ir uzskatāma par neatbilstību pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas izpratnē. Strīda izskatīšana šķīrējtiesā prasa no fiziskās personas – patērētāja – lielāku juridisko sagatavotību nekā strīda izskatīšana vispārējās jurisdikcijas tiesā. Turklāt saskaņā ar Civilprocesa likuma 528.panta otro daļu šķīrējtiesas spriedums stājas spēkā tā pieņemšanas dienā. Vispārējās jurisdikcijas tiesā, lemjot par izpildraksta izsniegšanu, netiek vairs vērtēta lieta pēc būtības. Tiesvedība šķīrējtiesā var prasīt izdevumus (ar strīda izskatīšanu saistītās maksas, šķīrējtiesneša honorārs), kuru apmēru patērētājs nevar paredzēt, noslēdzot līgumu.

Līdz ar to Līzinga līguma Speciālajos noteikumos iekļautā šķīrējtiesas klauzula pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

[2.6] Pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus tam, ka minētie līgumu noteikumi būtu apspriesti ar patērētāju, tāpēc Patērētāju tiesību aizsardzības centrs pamatoti ir uzskatījis tos par netaisnīgiem atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešajai daļai.

[2.7] Lietā ir strīds, vai Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 7.4.apakšpunkts daļā, kas nosaka, ka „Līzinga ņēmējam ir tiesības pirms noteiktā termiņa veikt vienu vai vairākus Līzinga maksājumus, paziņojot par to Līzinga devējam vismaz 30 (dienas) iepriekš un tikai saskaņā ar attiecīgo Līzinga devēja izrakstīto rēķinu. Ja Līzinga ņēmējs veic Līzinga maksājumus citā dienā, nekā tā, kura noteikta Maksājumu grafikā kārtējā

Līzinga maksājuma veikšanai, Līzinga ņēmējs samaksā Līzinga devējam Procentus, kas tiek aprēķināti par laika posmu līdz dienai, kurā atbilstoši maksājumu grafikam būtu jāveic nākamais līzinga maksājums", ir formulēts vienkāršā un saprotamā valodā, kā to prasa Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrā daļa.

Izvērtējot šo līguma noteikumu, atzīstams, ka tas ir formulēts sarežģītā valodā, kas traucē patērētājam saprast līzinga pirmstermiņa atmaksas noteikumus.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicējas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 25.oktobra spriedumu pieteikumu noraidīja. Apgabaltiesa pievienojās Administratīvās rajona tiesas spriedumā ietvertajai argumentācijai.

[4] Pieteicēja par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā spriedumu pārsūdz pilnā apjomā, norādot tālāk minētos argumentus.

[4.1] Atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešajai daļai, lai līguma noteikumu atzītu par netaisnīgu, jākonstatē, ka šo noteikumu līdzēji savstarpēji nav apsprieduši un – kumulatīvi – šis noteikums pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līdzēju tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Nav pamata uzskatīt par netaisnīgu jebkuru tādu līguma noteikumu, kas uzliek patērētājam kādu pienākumu, ierobežo patērētāja tiesības vai paredz patērētājam nelabvēlīgu seku iestāšanos gadījumā, ja patērētājs nepilda līgumu.

[4.2] Pieteicēja nepiekrīt, ka Līzinga līguma Speciālajos noteikumos ietvertā šķīrējtiesas klauzula ir netaisnīgs līguma noteikums.

Minētais līguma noteikums neparedz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, bet gan pēc prasītāja (kurš var būt arī patērētājs) izvēles Latvijas Republikas tiesu iestādēs vai Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesā. Patērētājam kā prasītājam ir izvēles tiesības. Turklāt parasti strīdi par līguma izpildi rodas sakarā ar to, ka patērētājs kavē maksājumu veikšanu pieteicējai, šajos gadījumos nepastāv strīdi par tiesību normu interpretāciju. Atbilstoši Satversmes tiesas atzītajam 2005.gada 17.janvāra spriedumā lietā Nr.2004-10-01 iespēja atteikties no tiesībām vērsties valsts tiesā ir pieļaujama, pat vēlama un veicināma, ja vien šāda atteikšanās notikusi pēc brīvas gribas. Tas atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas viedoklim lietās *Golders pret Lielbritāniju* (*Golder v. United Kingdom*) un *Devīrs pret Beļģiju* [*Deweer v. Belgium*, ar atsauci uz Eiropas Cilvēktiesību komisijas viedokli lietā *X pret Vāciju* (*X c. Allemagne*)], kurā tā skaidrojusi, kas uzskatāms par brīvu atteikšanos. Jāņem vērā, ka šķīrējtiesas klauzula ietverta Līzinga līguma Speciālajos noteikumos, lai

īpaši vērstu uz to patērētāja uzmanību. Strīda objektīvu izšķiršanu šķīrējtiesā nodrošina tas, ka šķīrējtiesnesi ieceļ šķīrējtiesas priekšsēdētājs, nevis pieteicēja. Civilprocesa likums detalizēti regulē šķīrējtiesas procesu. Ne no Civilprocesa likuma 487.panta, ne no citiem normatīvajiem aktiem neizriet vispārējs aizliegums izskatīt šķīrējtiesā strīdus ar patērētāja piedalīšanos. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 7.punkts ir jāinterpretē, ņemot vērā Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvu 93/13/EEK „Par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos" (turpmāk – direktīva 93/13/EEK), kuras pielikuma 1.punkta „q" apakšpunktā attiecībā uz direktīvas 3.panta 3.punktu ir noteikts, ka negodīgi ir noteikumi, kuru mērķis ir izslēgt vai kavēt patērētāja tiesības celt prasību tiesā vai izmantot jebkādus citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, jo īpaši, pieprasot patērētājam iesniegt sūdzības tikai šķīrējtiesā, uz ko neattiecas juridiskas normas, nevajadzīgi ierobežojot tam pieejamos pierādījumus vai liekot tam pierādīt faktus, kurus atbilstoši attiecīgajiem tiesību aktiem vajadzētu pierādīt citai līguma pusei. Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesu nevar uzskatīt par tādu šķīrējtiesu, uz kuru neattiecas un kas nepiemēro juridiskas normas. Šķīrējtiesas process pašā svarīgākajā posmā – izpildu raksta izdošanā – ir pakļauts vispārējās jurisdikcijas tiesas kontrolei.

[4.3] Pieteicēja nepiekrīt, ka Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2. un 3.4.apakšpunkts būtu netaisnīgi līguma noteikumi.

Tiesa nav ņēmusi vērā finanšu līzinga līguma juridisko būtību, nav par to izteikusi savu viedokli. Finanšu līzings ietver tādu darījumu elementus kā aizdevums, pilnvarojums, noma un pirkums, taču tas nav identisks nevienam Civillikumā regulētajam līgumam, par tā tipoloģisko piederību nav vienota viedokļa. Tiesai bija jānorāda, kādam no tiesību doktrīnā paustajiem viedokļiem par līzinga līguma juridisko būtību tā piekrīt.

No Komerclikuma D daļā „Komercdarījumi" ietvertajām un šobrīd spēkā esošajām normām secināms, ka likumdevējs atkarībā no līzinga līguma noteikumiem ir atbalstījis pirkuma vai nomas kvalifikāciju, taču Civillikuma noteikumi ir piemērojami, ciktāl tie nav pretrunā ar Komerclikuma komercdarījumu daļas noteikumiem. Atbilstoši tiem līzingā nododamās lietas nepiegādes risku uzņemas līzinga ņēmējs (Komerclikuma 464.panta otrā daļa), tieši līzinga ņēmējam ir prasījuma tiesības pret pārdevēju gadījumā, ja lietai tiek konstatēti trūkumi (Komerclikuma 465.panta pirmā daļa), un neiespējamība lietu lietot tās trūkumu dēļ neietekmē līzinga ņēmēja pienākumu maksāt līzinga līgumā nolīgto atlīdzību. Šīs Komerclikuma normas ir piemērojamas arī attiecībā uz patērētājiem, neskatoties uz Komerclikuma 389.pantu.

Tā kā finanšu līzinga līgums nevar tikt pielīdzināts kādam Civillikumā jau regulētam līgumam, tad, nosakot no tā izrietošās līguma dalībnieku savstarpējās tiesības un saistības, ir jāņem vērā visi līguma noteikumi, par kādiem līdzēji ir vienojušies.

Finanšu līzinga gadījumā līzinga devēja un līzinga ņēmēja attiecībām, kas veidojas uz līzinga līguma pamata, ir galvenokārt finansiālais raksturs un pilnīgas amortizācijas princips, līdzīgs kreditēšanai. Līzinga ņēmējam rodas pienākums atmaksāt līzinga devējam naudas līdzekļus, kurus līzinga devējs ir izlietojis līzinga objekta iegādei, kopā ar procentiem par šo naudas līdzekļu lietošanu, savukārt kā nodrošinājumu šo līzinga ņēmēja maksājuma saistību izpildei līzinga devējs patur sev īpašuma tiesības uz līzinga objektu līdz saistību izpildei. No šīs, būtībā finansēšanas, funkcijas izriet, ka līzinga devējs neatbild par lietas trūkumiem, un līzinga ņēmējs ir tiesīgs visas ar līzinga objektu saistītās prasības iesniegt tieši pārdevējam. Līzinga ņēmējam tiek nodotas arī tiesības iegūt visus iespējamos labumus, kurus var iegūt līzinga objekta īpašnieks. Finanšu līzingam ir raksturīgs arī tas, ka līzinga ņēmējs nes arī visus riskus, kas saistīti ar līzinga objektu. Līzinga ņēmējam ir iespēja pilnībā īstenot savu izvēli un gribu, iegādājoties tieši tādu preci (līzinga objektu), kādu līzinga ņēmējs vēlas, un tieši no tāda pārdevēja, no kāda vēlas. Līzinga ņēmējam, pirms tiek noslēgts pirkuma un līzinga līgums, tiek dota iespēja novērtēt līzinga objektu, tā derīgumu un atbilstību, saņemt no pārdevēja vispusīgu informāciju par līzinga objektu un tā cenu. Līzinga devējs šādu izvēli respektē. Tiek ievērotas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 4.panta pirmajā daļā paredzētās izvēles iespējas. Līzinga devējs savas saistības pret līzinga ņēmēju ir izpildījis līdz ar samaksu līzinga objekta pārdevējam. Līzinga objekta pārdevējs ar pirkuma līgumu uzņemas pienākumu piegādāt līzinga objektu tieši līzinga ņēmējam. Atbilstoši Vispārīgo noteikumu 2.2. un 3.4.apakšpunktam patērētājs ir tādā pašā stāvoklī, kā pērkot preci tieši no pārdevēja. Līdzīgi būtu arī gadījumā, ja patērētājs iegādātos preci tieši no pārdevēja, saņemot aizdevumu. Aizdevuma gadījumā patērētājam saglabātos pienākums atmaksāt visu saņemto aizdevumu arī tad, ja precei būtu trūkumi.

Patērētājam netiek ierobežotas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5.panta otrās daļas 4.punktā garantētās tiesības, līzinga ņēmējam ir tiesības izvirzīt prasījumus un celt pretenzijas sakarā ar Pirkuma līguma noteikumu neievērošanu pret pārdevēju.

[4.4] Nevar uzskatīt, ka Pirkuma līguma 4.2.apakšpunktā ietvertais noteikums, ka līgums nedod līzinga ņēmējam tiesības izbeigt līgumu vai prasīt pirkuma maksas samazinājumu bez līzinga devēja iepriekšējas rakstveida piekrišanas, ierobežotu patērētāja iespējas izmantot šīs tiesības. Līzinga ņēmējam ir tiesības to prasīt, taču, tā kā līzinga devējs jau ir samaksājis pārdevējam pirkuma maksu, līzinga devējs patur sev tiesības pirms

pirkuma līguma izbeigšanas vai pirkuma maksas samazināšanas prasīt no pārdevēja attiecīgās summas atmaksu līzinga devējam. Tieši tādēļ Pirkuma līgumā ir ietverts līzinga ņēmēja pienākums Pirkuma līguma izbeigšanu vai pirkuma maksas samazināšanu saskaņot ar līzinga devēju. Līzinga ņēmējam saglabātos iespēja vienoties par kārtību, kādā pārdevējs atmaksā šo summu līzinga devējam.

[4.5] Pieteicēja nepiekrīt, ka Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 7.4.apakšpunkts būtu neskaidrs – formulēts sarežģītā un nesaprotamā valodā. Šajā punktā ir skaidri un precīzi noteikta kārtība, kādā aprēķināms līzinga ņēmēja veicamo maksājumu apmērs, ja pirmstermiņa līzinga maksājumus līzinga ņēmējs veic citā dienā, nekā tā diena, kurā būtu jāveic maksājums atbilstoši grafikam. Šādai redakcijai ir jābūt saprotamai vidusmēra patērētājam. Minētais līguma punkts nav pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta otro daļu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību. Atbildētājas pārstāvji kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

I

[6] Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešā daļa paredz, ka līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Senāts piekrīt pieteicējai, ka līguma noteikums atzīstams par netaisnīgu, ja tas ne tikai nav apspriests, bet ir arī pretējs labticīguma prasībām (rada būtisku neatbilstību līdzēju tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam). Taču, kā tas konstatējams no apgabaltiesas sprieduma (ievērojot arī Administratīvās rajona tiesas spriedumā ietverto motivāciju), tiesa katrā gadījumā ir pārbaudījusi abu apstākļu esību – arī to, vai katrs strīdīgais līguma noteikums ir pretējs labticīguma prasībām. Līdz ar to lietā ir pārbaudāms, vai apgabaltiesa, nonākot pie secinājuma, ka tas tā ir, ir pareizi piemērojusi tiesību normas un ņēmusi vērā visus būtiskos lietas apstākļus.

II

[7] Apgabaltiesa atzinusi, ka Līzinga līguma Speciālajos noteikumos ietvertā šķīrējtiesas klauzula atbilst vienam no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešajā daļā īpaši norādītajiem gadījumiem, kad līguma noteikums uzskatāms par netaisnīgu: tas izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā. Pieteicēja turpretim norāda uz to, ka līguma noteikums piedāvā patērētājam izvēles iespēju, kā arī ar dažādiem apsvērumiem pamato to, ka arī strīda izšķiršana šķīrējtiesā nenonāk pretrunā ar patērētāja tiesībām.

[8] Senāts nepiekrīt pieteicējas viedoklim, ka strīdu izšķiršanas klauzula piešķirtu patērētājam izvēles iespējas. Tā tas var šķist tikai pirmajā mirklī, ņemot vērā formulējumu „pēc prasītāja izvēles". Tomēr būtībā rezultāts ir tāds, ka patērētājam izvēles iespējas pastāv tikai tad, ja viņš ir prasītājs. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma teksts ir vērsts pret tādu noteikumu iekļaušanu līgumā, kas paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā, neatkarīgi no tā, vai patērētājs ir prasītājs vai atbildētājs. Šajā gadījumā, ja patērētājs kļūst par atbildētāju pieteicējas prasījumā, tad viņam nav iespēju novērst to, ka strīds tiek izskatīts šķīrējtiesā. Jāpievienojas apgabaltiesai, kas atzīst, ka tādas sekas ir pretrunā likumam, ja vien pieteicēja nepierāda, ka līguma noteikums ir apspriests, un apspriešanu apgabaltiesa nav konstatējusi. Kasācijas sūdzībā ietvertais pieteicējas iebildums, ka šis punkts tika iekļauts speciālajos noteikumos (kā norāda pieteicēja, tā izpaužas uzmanības vēršana uz šo noteikumu), pats par sevi nepierāda, ka notika apspriešana.

[9] Pieteicēja norāda, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 7.punkts ir jāinterpretē, ņemot vērā direktīvu 93/13/EEK, kuras pielikuma 1.punkta „q" apakšpunktā attiecībā uz direktīvas 3.panta 3.punktu ir ietvertas atšķirīgas (zemākas) prasības attiecībā uz strīdu izšķiršanas procesu tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem.

Senāts konstatē, ka Latvijas likums ir pietiekami skaidrs. Tas nešķiro gadījumus atkarībā no tā, vai patērētājs ir prasītājs vai atbildētājs, un no tā, kāds ir konkrētās šķīrējtiesas process, cik skaidrs, juridisks vai citādā ziņā izdevīgs patērētājam tas varētu būt. Tādējādi var secināt, ka likumā ietvertās prasības ir augstākas, nekā direktīvā ietvertās.

Tas tomēr nenozīmē, ka rastos nepieļaujama Latvijas likuma pretruna ar Eiropas Savienības direktīvu. Kā norādīts direktīvas 12.apsvērumā, dalībvalstīm būtu jādod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu (šobrīd – Līgumu par Eiropas Savienības darbību), piešķirt

patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā šī direktīva. Šis apsvērums ir bijis direktīvas 8.panta pamatā: dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgos noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni. Arī Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā atzīts, ka ar direktīvu ir veikta tikai daļēja un minimāla valsts tiesību aktu saskaņošana, atzīstot dalībvalstīm iespēju patērētājiem noteikt augstāku aizsardzības līmeni (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2010.gada 3.jūnija sprieduma lietā Nr.C-484/08 28.punktu*).

[10] Pieteicēja norāda uz Eiropas Savienības Tiesas un Satversmes tiesas atbalstu šķīrējtiesas procesiem un to, ka ir pieļaujama iespēja brīvi atteikties no tiesībām tiesāties valsts vispārējā tiesā.

Šos argumentus Senāts neuzskata par lietā būtiskiem, jo minēto tiesu atziņas nav izteiktas par strīdu izskatīšanas piekritības maiņu līgumos ar patērētājiem.

Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra spriedumā lietā Nr.2004-10-01 patiesi norāda būtiskus argumentus, kādēļ tiesiskajā sistēmā ir atbalstāma šķīrējtiesu pastāvēšana, aprakstot to priekšrocības, arī no prāvnieku interešu viedokļa (*sk. sprieduma 7.-8.punktu*). Taču tālāk Satversmes tiesa norāda arī uz gadījumiem, kad atsevišķu nozaru regulējumā ir paredzēta aizsardzība pret šķīrējtiesas līguma „uzspiešanu" saimnieciskajā ziņā vājākajam vai mazāk pieredzējušajam darījuma dalībniekam, tostarp patērētājam (*sk. sprieduma 9., īpaši 9.3.punktu*). Pieteicējas norādes uz Satversmes tiesas spriedumā dotajām atsaucēm uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām arī attiecas tieši uz to, ka atteikšanās no tiesībām tiesāties valsts tiesā par labu tiesībām strīdu izskatīt šķīrējtiesā vispārīgi ir pieļaujama un dalībvalstīs atbalstīta. Šāds uzstādījums nekādā ziņā netiek apšaubīts šajā lietā – šīs lietas ietvaros risināms jautājums, vai pieteicēja nav uzspiedusi šķīrējtiesas klauzulu patērētājam, un šo jomu regulē speciālās tiesību normas, kas patērētāju īpaši sargā.

[11] Tieši to pašu apsvērumu dēļ nav nozīmes pieteicējas argumentiem, ka šķīrējtiesa, jo īpaši konkrētajā gadījumā, nebūtu uzskatāma par patērētāja interesēm nelabvēlīgu strīda atrisināšanas ceļu. Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 7.punkts pietiekami skaidri vēršas pret šķīrējtiesas klauzulas uzspiešanu patērētājam neatkarīgi no tā, kādas ir šķīrējtiesas priekšrocības, kādas ir iespējas vispārējās jurisdikcijas tiesai kontrolēt šķīrējtiesas spriedumu un kāds ir konkrētās šķīrējtiesas process.

III

[12] Pieteicēja iebilst pret to, ka tiesa atzinusi par neatbilstošiem labticīguma prasībām Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunktu (uzliek patērētājam risku un liek paciest zaudējumus par līzinga objekta neatbilstību un pārdevēja saistību nepienācīgu izpildi) un 3.4.apakšpunktu (izslēdz jebkādu līzinga devēja atbildību par objekta nepiegādāšanu, nepienācīgu piegādi). Pieteicēja šajā sakarā norāda galvenokārt uz šādu noteikumu atbilstību finanšu līzinga juridiskajai dabai, kas atbilstot arī šobrīd spēkā esošajam līzinga līguma regulējumam komerctiesībās.

[13] Senāts nesaskata apgabaltiesas sprieduma nepareizību tajā apstāklī, ka tiesa, ņemot vērā tiesiskā regulējuma un skaidras tiesu prakses trūkumu, nav pievērsusies līzinga līguma juridiskās dabas teorētiskai analīzei un definējusi savu pozīciju par kādas noteiktas līguma kvalifikācijas atbalstīšanu. Tiesas sprieduma uzdevums visupirms ir pareizi izšķirt konkrēto strīdu. Šajā gadījumā tas ir izdarāms, analizējot konkrētās tiesiskās attiecības un vērtējot, vai strīdīgie līguma noteikumi pretēji labticīguma prasībām nerada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līdzēju tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Līdz ar to noteicošais ir konkrētā līguma saturs, līdzēju tiesību un pienākumu attiecības, un to novērtējumā tiesiskā regulējuma neesības apstākļos ir jāvadās gan pēc vispārējiem tiesību principiem (tostarp taisnīguma, kas ir tiesiskās sistēmas pamatā), gan pēc iespējas jāizmanto esošais tiesiskais regulējums, meklējot iespēju piemērot to pēc analoģijas, gan kā palīgavots jāizmanto tiesību doktrīnā paustās atziņas. Senāts noraida pieteicējas argumentu, ka, ņemot vērā līzinga līguma speciālā regulējuma neesību, nekritiski jāpieņem viss līguma teksts kā vienīgais tiesiskais noregulējums. Tāda pieeja izslēgtu patērētāju tiesību aizsardzību ikvienā gadījumā, kad darījums ietver likumā tieši nenoregulētas sastāvdaļas. Patērētāju tiesību aizsardzības likums attiecas uz ikvienu ar patērētāju slēgtu līgumu.

[14] Pieteicēja uzsver finanšu līzinga juridisko dabu, lai pateiktu, ka risks par līzinga objekta neatbilstību pirkuma līguma noteikumiem un pārdevēja saistību nepienācīgu izpildi šādā līgumā gulstas tieši uz līzinga ņēmēju, jo līzinga ņēmējs pats brīvi izvēlas pārdevēju, preci, viņam ir iespēja pašam preci novērtēt, savukārt līzinga devēja galvenais pienākums ir finansēt preces iegādi.

Vispārīgi tam var piekrist. Taisnīgums prasa samērīgumu starp tiesisko cēloni un tā sekām (*sk. Vīnzarājs N. Jēdzienu jurisprudence. Grām.: Vīnzarājs N. Raksti (1932.-1939.) Kalniņa E. un Tihonova V. izdevums: Rīga, 2000, 25.lpp., ar atsauci uz: Siber H. Römisches Privatrecht. 1928, S.2*). Preces neatbilstības risks vispārīgi būtu uzliekams personai, kurai atbilstoši līguma noteikumiem ir iespēja novērtēt un brīvi izvēlēties, kāda prece tiek iegādāta. Tādēļ parastā gadījumā nav netaisnīgi, ja tieši līzinga ņēmējs ir tas, kurš nes šo risku, ar attiecīgām tieši līzinga ņēmējam piekrītošām tiesībām vērsties pret preces pārdevēju.

Tas atbilst arī šobrīd spēkā esošās Komerclikuma komercdarījumu daļas regulējumam, no kura ir redzama likumdevēja griba nostiprināt likumā šādu risku un atbildības sadalījumu. Komerclikuma 463.panta pirmā daļa definē līzinga līgumu kā līgumu, ar kuru līzinga devējs apņemas iegūt īpašumā līzinga ņēmēja izraudzītu lietu no līzinga ņēmēja izraudzītas trešās personas (pārdevēja) un nodrošināt šīs lietas nodošanu līzinga ņēmēja lietošanā, bet līzinga ņēmējs apņemas pieņemt šo lietu un samaksāt nolīgto atlīdzību. Savukārt Komerclikuma 465.panta pirmajā daļā noteikts: ja līzingā nodotai lietai tiek konstatēti kādi trūkumi, līzinga ņēmējam ir pienākums par to nekavējoties paziņot pārdevējam un pret pārdevēju vērst prasījumus, kuri izriet no noslēgtā līguma, kā arī prasījumus, kuri izriet no netaisnas iedzīvošanās.

Senāts neatrod, ka apgabaltiesa būtu nonākusi pretrunā ar šiem secinājumiem, tieši otrādi, tiesa pieteicējas viedokli šajā jautājumā ir apstiprinājusi (*sk. Administratīvās rajona tiesas sprieduma 14.punkta ceturto rindkopu*). Taču apgabaltiesa ir konstatējusi, ka šāds līguma noteikums nav tālāk saistīts ar līzinga ņēmēja tiesībām prasīt pārskatīt līzinga līguma noteikumus atbilstoši preces cenas samazinājumam, ja tāds tiek panākts, vai ja līzinga objekta lietošana tā trūkumu dēļ nav iespējama. Tādējādi faktiski var izrādīties, ka līzinga ņēmējam – patērētājam – nav iespēju panākt taisnīgu situācijas noregulējumu gadījumā, ja prece izrādās neatbilstoša līgumam, un viņam jāturpina pildīt saistības pret līzinga devēju pilnā apmērā kā par pienācīgas kvalitātes preci. Tādēļ tieši konkrētā līguma ietvaros Senāts piekrīt apgabaltiesas vērtējumam, ka Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 2.2.apakšpunkts rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam un tādējādi neatbilst labticīguma prasībām un ir netaisnīgs.

[15] Tāpat jāņem vērā, ka finanšu līzings ir iekļaujams patērētāja kreditēšanas līgumu grupā, un uz to attiecas speciāli noteikumi (Patērētāju tiesību aizsardzības likuma

31.pants), kas var ierobežot gan līdzēju brīvību, gan piešķirt patērētājam priekšrocības, salīdzinot ar vispārīgo darījuma veida tiesisko regulējumu. Proti, patērētāju tiesību aizsardzības nolūkā parastais līdzēju tiesību un pienākumu līdzsvars (dabiskais jeb taisnīgais risku sadalījums) var tikt mainīts par labu patērētājam (*sal. Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.2004-10-01 9.3.punktu*). Padomes 1986.gada 22.decembra direktīvas 87/102/EEK (turpmāk – direktīva 87/102/EEK) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (bija spēkā laikā, kad tika slēgts pieteicējas līgums ar trešo personu un arī laikā, kad lieta tika izskatīta iestādē) mērķis, kā skaidrojusi Eiropas Savienības Tiesa, ir piešķirt patērētājam tiesības pret kredīta devēju papildus [patērētāja] parastajām līgumiskajām tiesībām attiecībā pret kredīta devēju un pret preču vai pakalpojumu piegādātāju (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2007.gada 4.oktobra sprieduma lietā C-429/05 42., 64.punktu*).

Direktīvas 11.panta 1.punkts paredz, ka dalībvalstis nodrošina, ka kredītlīguma esība nekādi neietekmē patērētāja tiesības attiecībā pret to preču piegādātāju, kas iegādāti ar šādu līgumu, gadījumos, kad preces nav piegādātas vai arī citādi neatbilst līgumam par to piegādi. Vēl vairāk, direktīvas 11.panta 2.punkts, pastāvot noteiktiem apstākļiem, paredz, ka gadījumā, ja patērētājam, kurš izmantojis tiesiskās aizsardzības līdzekļus attiecībā pret piegādātāju, nav izdevies iegūt apmierinošu rezultātu, viņam ir tiesības izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus attiecībā pret kredīta devēju. Šajā lietā nav jāapsver, kā tieši Latvija ir ieviesusi šo direktīvas noteikumu un vai pieteicējas līgumā ar trešo personu ir ietverti tam atbilstoši noteikumi, taču ir būtiski, ka direktīvas uzstādītais patērētāja tiesību aizsardzības līmenis ir pietiekami augsts, lai patērētājam arī gadījumā, ja prece ir iegādāta, izmantojot patēriņa kredītu, nebūtu jācieš zaudējumi un jāuzņemas risks, ja prece izrādās ar trūkumiem – tas atbilst parastajām patērētāju tiesībām, iegādājoties preces (Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 28.pants), un tādēļ var prasīt līzinga devēja papildu pienākumus arī attiecībā uz līzinga līguma pārskatīšanu, ko tas, iespējams, varētu neuzņemties komercdarījumā. Latvijas likums ir jāinterpretē pēc iespējas atbilstoši direktīvai, šajā gadījumā tas atspoguļojas pārbaudē, vai līguma noteikumi patērētāju (turklāt ņemot vērā tieši patērētājam pēc likuma piemītošās tiesības) nostāda neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām.

Tādējādi pieteicējai bija jāgādā lai, ietverot līzinga līgumā noteikumu, ar kuru riski saistībā ar preces neatbilstību līgumam tiek uzlikti patērētājam, vienlaikus ietvertu noteikumus, kas netraucēti ļautu patērētājam izmantot tam piemītošās tiesības, kas izriet no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma. Tā kā līzinga līgums ir trīspusējs līgums un preces

pircēja ir tieši pieteicēja, pret kuru turklāt patērētājam jāpilda sava saistība, tad arī pieteicējai ir jāiesaistās tiesisko seku noregulēšanā gadījumā, ja pārdevējs nepienācīgi izpildījis līgumu. Līzings tādējādi būtiski atšķiras no parasta aizdevuma, ar ko šo situāciju salīdzina pieteicēja.

[16] Pieteicēja vērš uzmanību uz Komerclikuma 466.panta otro daļu, kas paredz: tas, ka līzingā nodoto lietu tās trūkumu dēļ nav iespējams lietot, neietekmē līzinga ņēmēja pienākumu maksāt līzinga līgumā nolīgto atlīdzību.

Šo normu nevar skatīt atrauti no citām Komerclikuma normām. Kā jau iepriekš norādīts, līzinga ņēmējam atbilstoši Komerclikuma 465.pantam ir ne tikai tiesības, bet (ņemot vērā līzinga devēja interesi, lai līzinga objekts būtu pilnvērtīgs nodrošinājums neizpildītajai līzinga ņēmēja saistībai) arī pienākums lietas trūkumu konstatēšanas gadījumā vērsties pret pārdevēju ar prasījumiem par līguma izpildi vai ar prasījumu, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās. Tātad jau pats likums liek secināt, ka pirkuma maksa var tikt koriģēta, ja prece izrādās ar trūkumiem. Interpretējot 466.panta otro daļu saskanīgi ar 465.panta pirmo daļu, secināms, ka līzinga ņēmējs nevar prasīt līzinga devējam samazināt maksājamo atlīdzību tikai tā iemesla dēļ, ka prece ir ar trūkumiem, viņam ir jāvērš prasījumi pret pārdevēju. Taču līzinga ņēmējam ir tiesības vērst prasījumus pret pārdevēju (465.panta pirmā daļa) un atbilstošas tiesības prasīt līzinga līguma izmaiņas. Turklāt viena no būtiskajām Patērētāju tiesību aizsardzības likumā patērētājam garantētajām tiesībām ir prasīt pienācīgu preci vai pirkuma maksas samazinājumu (28.panta pirmā daļa), kas šajā gadījumā var notikt tikai kompleksi, visiem trīs darījuma dalībniekiem koriģējot saistību apmēru.

IV

[17] Iepriekš minētie apsvērumi vienlīdz attiecas arī uz preces nepiegādes risku, kas atbilstoši Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 3.4.apakšpunktam ir uzlikts līzinga ņēmējam.

Proti, lai arī atbilstoši Komerclikuma 464.panta otrajai daļai lietas nepiegādes risku līzinga līgumā (kā komercdarījumā) vispārīgi uzņemas līzinga ņēmējs, patērētājam kā līzinga ņēmējam ir jābūt reālai iespējai prasīt izpildi vai arī atkāpties no līguma un prasīt atlīdzināt zaudējumus (Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 30.pants), un līzinga devējam ir jābūt tādiem pienākumiem, kas šo tiesību nodrošina.

[18] Vienlaikus Senāts nevar pievienoties apgabaltiesas veiktajai Komerclikuma 463.panta pirmās daļas interpretācijai. Tā ir līzinga līguma legāldefinīcija, atbilstoši kurai līzinga līgums ir līgums, ar kuru, citastarp, līzinga devējs apņemas iegūt īpašumā līzinga ņēmēja izraudzītu lietu un nodrošināt šīs lietas nodošanu līzinga ņēmēja lietošanā. Apgabaltiesa no tā ir secinājusi, ka līzinga devēja pienākumos ietilpst līzinga objekta faktiska nodošana līzinga ņēmēja lietošanā, un attiecīgi, ka līzinga ņēmēja prasījums par lietas nodošanu ir vēršams pret līzinga devēju. Tam nevar piekrist. 463.panta pirmā daļa definē tās pazīmes, pēc kurām atšķirt līzinga līgumu no citiem tiesiskiem darījumiem, proti, līguma priekšmetu. Līzinga līgums ir **atpazīstams** ar to, ka lietu, kuru izvēlas viena persona, nopērk otra, un nodod šai pirmajai personai lietošanā līdz noteiktu nosacījumu izpildei. Par līzinga līgumu nebūtu atzīstama vienošanās, ar kuru iegādāto lietu paredzētu sev lietošanā paturēt pircējs, vai ar kuru pircējs nepaturētu šo lietu sev īpašumā. Taču no šīm līzinga līguma pazīmēm nevar izdarīt tālākus secinājumus par tiesiskajām sekām gadījumā, ja lieta netiek piegādāta. Tas savukārt ir īpaši regulēts Komerclikuma 464.panta otrajā daļā. Interpretējot Komerclikuma 463.panta pirmo daļu, kā to izdarījusi apgabaltiesa, tiktu radīta pretruna starp likuma normām, kas tieši regulē līzinga līguma pamatnoteikumus.

Taču šāda interpretācija nav novedusi pie nepareiza sprieduma, jo apgabaltiesa ir spriedumu pamatojusi arī ar apsvērumu par to, ka līgumā nav ietverti noteikumi par to, ka līzinga objekta nepiegādes gadījumā līzinga līgums varētu tikt pārskatīts.

[19] Senāts arī pievienojas apgabaltiesas norādītajam, ka **tieši līzinga devējam** kā līzinga objekta tiešajam pircējam **ir iespēja ietekmēt** preces piegādes un samaksas noteikumus tādā veidā, kas mazinātu vai novērstu nepiegādes risku. Tādējādi, ja reiz iztrūkst līguma noteikumi, kas līzinga ņēmējam dotu iespēju preces nepiegādes gadījumā grozīt līguma noteikumus un izvairīties no zaudējumiem, tad preces nepiegādes riska uzlikšana līzinga ņēmējam (kurš nav preces tiešais pircējs) rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līdzēju tiesībās un pienākumos.

V

[20] Pieteicēja iebilst pret apgabaltiesas atzinumu, ka Pirkuma līguma 4.2.apakšpunkts ierobežo vai izslēdz patērētājam iespēju izmantot savas Patērētāju tiesību

aizsardzības likumā garantētās prasījuma tiesības gadījumā, kad ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nav izpildījis līgumsaistības vai ir tās izpildījis daļēji.

Senāts pievienojas apgabaltiesas vērtējumam, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 28.panta pirmajā daļā patērētājam paredzētās tiesības prasīt cenas samazinājumu vai arī atcelt līgumu, ja viņam pārdota vai nodota lietošanā līguma noteikumiem neatbilstoša prece, nav ierobežojamas tā iemesla dēļ, ka patērētājs preces iegūst (sākotnēji lietošanā, pēc līzinga samaksas – īpašumā), slēdzot līzinga līgumu. Minētais secinājums atbilst arī direktīvas 87/102/EEK 11.panta 1.punktam.

[21] Pieteicēja skaidro, ka šāds noteikums ir ietverts līgumā, lai neciestu līzinga devēja finansiālā interese attiecībā uz pilnu līzinga maksājuma samaksu un saistību apmēram atbilstošas vērtības līzinga objektu (nodrošinājumu).

Šādi apsvērumi ir leģitīmi un atbilst līzinga līguma dabai. Taču Senāts, tāpat kā apgabaltiesa, neatrod līgumā mehānismu, kas līdzsvarotu šo līzinga devēja interesi ar patērētāja tiesībām prasīt cenas samazinājumu vai līguma atcelšanu. Proti, līgumā nav atrunāts, ka līzinga devējam būtu pienākums preces nepiegādes vai neatbilstošas kvalitātes gadījumā līzinga noteikumus pārskatīt, bet gan ir iespēja tam vienpusēji nepiekrist.

Līdz ar to šis kasācijas sūdzības arguments ir nepamatots.

VI

[22] Pieteicēja nepiekrīt, ka Līzinga līguma Vispārīgo noteikumu 7.4.apakšpunkts būtu neskaidrs.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta otrā daļa paredz, ka līguma noteikumi formulējami vienkāršā un saprotamā valodā.

Iepazinies ar strīdīgo līguma noteikumu, Senāts piekrīt apgabaltiesas vērtējumam, ka tas ir visai smagnējā valodā (gari teikumi ar vairākiem palīgteikumiem) un var būt grūti saprotams un pārprotams, jo īpaši personai, kas ikdienā nesaskaras ar juridiskiem tekstiem.

[23] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, apgabaltiesas sprieduma atcelšanai nav pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.oktobra spriedumu, bet SIA „DnB Nord Līzings" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Kopsēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa
Senatore	J.Briede
Senators	A.Guļāns
Senatore	V.Kakste
Senatore	D.Mita
Senators	J.Neimanis
Senatore	I.Skultāne
Senatore	R.Vīduša